

הלכות שבת שיבשיג

תפמא

המיוחד לכות הכסא מותר לצרדן בשבת מפני שבנין עראי הוא שאינו עשוי להתקיים ובנין עראי אינו אסור אלא מדברי סופרים ומשום כבוד הבריות לא גזרו¹ ומכל מקום לעשות כמין אהל עם נג אסור אע"פ שהוא אהל עראי²:

שיג מלטול דלת וחלון והמנעול בשבת וכו' כ"ה סעיפים:

א פקק החלון^א כגון לוח או שאר כל דבר שסותמין בו החלון^ב אפילו הוא דבר שאין עליו תורת כלי כללי וגם לא פקק בו מעולם בחול^ג וכו' לפקוק בו בתחלה בשבת אם חשב עליו^ד מבעוד יום לפקוק בו (בשבת או שחשב עליו שיהיה מוכן ועומד^ה להיות פקק לחלון אע"פ שלא חשב על השבת בפירושו^ו) הרי זה מותר שע"י מחשבה זו יודע עליו תורת כלי ותורת במלטול כשאר כל הכלים^ז (במ"ש בס" ש"ח^ח שמחשבה מועלת בדבר שדרכו ליהדרו לכך ואם פקק בו פעם אחת מבעוד יום אף שלא חשב עליו לפקוק בו בשבת יודע עליו תורת כלי ע"י פקקה זו^ט כיון שהוא דבר שדרכו ליהדרו לכך כמ"ש שם^י).

ואפילו ארובה שבנג מותר לפקוק^{יא} בפקק המותר במלטול אע"פ שאינו קשור ותלוי שם מבעוד יום^{יב} ואין כוה משום עשיית אהל בשבת מפני שאינו עושה כוה אלא תוספות לאהל^{יג} ותוספה זו עראי היא^{יד} שאינה עשויה להתקיים הרבה שהיא עשויה להפתח תדיר^{יה} ותוספת אהל עראי מותרת ולא אסור אלא לעשות כל האהל עראי כמ"ש בס" שט"ו^{יז} לפיכך אם אין פקק זה עשוי להפתח תדיר אלא לעתים רחוקים אסור לפקק אפילו הוא חלון שכבולת^{יח} מפני שהוא כמוסיף בנין הקבוע בכותל^{יט}:

ב וקנה שהתקינו להיות נועל בו^כ שתוחבו בכותל אצל הדלת^{כא} אין צריך שיקשרנו בדלת מבעוד יום^{כב} שאף שלא היה קשור ותלוי שם מבעוד יום ותוחבו שם בשבת אין בו משום כונה בשבת הואיל ואינו מבטלו שם^{כג} אלא עשוי להוציאו ולהכניסו תדיר.

ומכל מקום דומה הוא קצת לבנין יותר מפקק החלון והאריובה^{כד} ולפיכך אף אם חשב

פד שולע ס"ג, ממנירא ריב נתמן ביצה לב, כ ורש"י שם
ד"ה אבנים ר"ה בנין עראי ור"ה והכא. וראה גם
לעיל ס"י רמב"ם ס"ו.
פה מ"א סק"י, מנג' שם ורש"י ר"ה דקא עבדי.

סימן שיג

- א** משנה קכג, ב מור ושולע ס"א.
- ב** מור ושולע שם.
- ג** רא"ש פ"ז ס" ה, לדעת הר"יף שם (מנ"ג, ב), והרמב"ם פ"ב הל' הלא דלא כרמב"ן לדעתו במלחמות שם (מנ"ג, ב).
- ד** משמעות הביי ר"ה פקק, לדעת הרא"ש שם, דלא כר"ן (מנ"ג, ב) ר"ה ומסתברא.
- ה** תוס' קכג, א ר"ה בין רא"ש שם בדברי ר' אבא שם. מור ושולע שם.
- ו** עיין בת"ש ס"י שם (אצל שם, ראה לעיל שם ס"ג).
- ז** רא"ש פ"ד ס" ה גבי חיות, וראה גם לעיל שם.
- ח** הדמ"ן במלחמות שם (מנ"ג, סוף מ"א) גבי חיות בישוב, והוא הדין לדין בושט ערפיף מיטש ראה לעיל שם ס"ג וסכ"א.
- ט** סוף פקק ג.
- י** ר"ן שם.
- יא** סוף פקק נא.
- יב** רש"י קכג, סוף מ"ב ר"ה להוסיף, קל"ב ב ר"ה פקק. תוס' קכג, ב ר"ה הכל מ"א סק"א.
- יג** כ"י אבא קכו, רע"א. מור ושולע שם.
- יד** רש"י קכג, כ. תוס' שם, מ"א שם.
- טו** תוס' שם, מ"א שם.
- טז** ראה רא"ש עירובין פ"ה סוף ספ"ו.
- יז** ס"ב תש"ג.
- יח** עיין ד"א סק"ו, מרא"ש שם.
- יט** ראה לבוש ס"א, ואם יש לו צירים מותר בכל ענין, כדלקמן ס"י תרנ"ב ס"ב.
- כ** ברייתא קכו, א וברשב"ג, מור ושולע ס"א.
- כא** מ"א סק"ב, דלא כשילטי הגבורים שם (מנ"ג, ב) אות א, שכתב שבה ר"ת בתוס' קכו, ב ר"ה וכו', מורה לרש"י שם ר"ה ה"ג, דלא משמע כן ברא"ש פ"ז ס" ה שכתב: לאפקי מאיסור בנין כו'.
- כב** רשב"ג שם, מור ושולע שם.
- כג** ראה תוס' קכו, א ר"ה והמנעול.
- כד** רא"ש שם ס" ה בדעת הר"יף (מנ"ג, ב), כרבי יוחנן שם. מור ושולע שם.

עליו מבעוד יום לנעול בו בשבת ואף אם ייחדו לכך לעולם ואף אם כבר נעל בו פעמים רבות בחול והוא מיוחד לכך אסור לנעול בו בשבת אלא אם כן תקנו ועשה בו מעשה והבינו לכך¹⁰⁷ בענין שהיקונו מוכיח עליו שהוא עומד לכך¹⁰⁸ (שאו ניכר הדבר שאינו מבטלו שם אלא עשוי להוציאו ולהכניסו תדיר שכך מוכיח מעשה תיקונו שע"י מעשה תיקון זה יש עליו תורת כלי ואין דרך לשקע כלי בבנין לבטלו שם לעולם¹⁰⁹) ואז מותר לנעול בו אף אם עדיין לא נעל בו מעולם מבעוד יום.

וגם מותר לטלטלו אפילו שלא לצורך גופו ומקומו כדון שאר כל הכלים שמלאכתם להיתר¹¹⁰ אבל אם הוא בענין שאסור לנעול בו בשבת אף שהוא מיוחד לנעול בו בחול אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או מקומו כדון כלי המיוחד למלאכת איסור¹¹¹:

ג ונגר¹¹² שהוא יתר שתוחבין אותו בחור שבאסקופה לנעול הרלת¹¹³ הואיל ותוחבין אותו באסקופה למטה דומה הוא לבנין יותר מקנה¹¹⁴ שתוחבין ככותל מן הצד ואין נועלים בו אף שהוא מיוחד לכך ואף אם תיקנו ועשה בו מעשה המוכיח עליו שהוא עומד לכך¹¹⁵ אלא צריך שיהיה קשור שם מבעוד יום¹¹⁶ (ואז מותר לנעול בו אף שלא נעל בו עדיין מעולם ואף אם לא ייחדו לכך) שהואיל והוא קשור ומחובר שם מבעוד יום אינו נראה כבונה בשבת¹¹⁷:

ד כיצד יהא קשור אם יש בראשו גלוסטרא¹¹⁸ דהיינו שראשו עב וראוי לבוכנא לכתוש ולשחוק בו פלפלין¹¹⁹ הואיל והוא דומה לכלי¹²⁰ אינו נראה כל כך כבונה¹²¹ שאין דרך לשקע בלי בבנין לבטלו שם¹²² ולפיכך אין צריך שיהא הקשר אמיץ אלא אפילו אם קשור בחבל דק ששאינו ראוי להיות נמשל בחבל זה שאם היה רוצה ליטלו משם ולטלטלו ע"י חבל זה מיד היה נפסק די בכך¹²³ אפילו אם אינו קשור בדלת עצמה אלא בכריח הרלת¹²⁴ (או במזוזה¹²⁵ שאף שאין הדבר ניכר כל כך שקשור שם מבעוד יום בשביל נעילת הרלת הואיל ואינו קשור בדלת עצמה וגם הואיל ואין הקשר אמיץ אעפ"כ אינו נראה כבונה בשבת הואיל והוא דומה לכלי¹²⁶) ואפילו אם החבל הוא ארוך ואין הנגר תלוי כלל כאויר כששוממו מהחור שבמפתח אלא כולו מונח כארץ אין בכך כלום¹²⁷ הואיל והוא מחובר שם מבעוד יום ע"י החבל¹²⁸:

ה ואם אין בראשו גלוסטרא¹²⁹ אם הוא קשור בדלת עצמה¹³⁰ אפילו קשור בחבל דק

קב, רע"א, מור וש"ע ס"א.
 לז רש"י במשנה שם ד"ה שיש. מור וש"ע שם.
 לח מור וש"ע שם. וראה רש"י שם ד"ה רבי.
 מט רש"י שם.
 נט כ"י ד"ה ונגר.
 מא גמ' שם קב, א ובפרש"י ד"ה כשאין ותוס' קא, ב ד"ה כי מור וש"ע שם.
 מב תוס' שם. ומור וש"ע שם.
 מג משמעות רש"י קב, א ד"ה והיא.
 מד ראה רש"י שם מורה כשאין. ב"ה ד"ה וכנה. לבוש ס"א.
 מה מור וש"ע ס"א.
 מז ראה לבוש שם.
 מז רבי יהודה במשנה עירובין קב, א (בפרש"י שם ד"ה נגר) ושמואל בנב"ג שם פסק כותלה. מור וש"ע ס"א.
 מח רבא בנב"ג שם. מור וש"ע שם.

כה ר"ת בתוס' שם ע"כ ד"ה וכי הובא במור וש"ע שם. עיין מ"א סק"ג.
 כו מ"ב פ"ה סוף ה"ג. וראה גם לעיל פ"ה שם ס"ו.
 כז ראה ב"ה ד"ה קנה.
 כח רנב"ם פ"ז ה"ג. כ"י מורה פקק. רמ"א ס"א. וכדלעיל פ"ה שם ס"ו.
 כט כדלעיל שם ס"ב.
 ל עירובין קב, א וכו' יהודה. ובנו שפסק הר"ף שם (ל"ב, ב), ובפרש"י עמטא הרא"ש בשבת פ"ז ס"ה ה. וכו"כ התוס' עירובין שם ד"ה הלכה. מור וש"ע ס"א.
 לא רש"י קב, א ד"ה נגר. מור וש"ע שם.
 לב רא"ש פ"ז ס"ה ח ליתת הר"ף. מור וש"ע שם.
 לג לבוש ס"א.
 לד עירובין שם וכו' יהודה. רא"ש שם. מור וש"ע שם.
 לה ראה רא"ש שם. ראה לבוש שם.
 לו משנה עירובין קא, ב וכר"י יוסי וכדפרש"י בנב"ג שם

הלכות שבת שיג

תצא

שאינו ראוי לינטל בו¹⁰⁰ די בכך (לפי שניכר יפה שקשור שם ממעורר יום בשביל נעילה הדלת הואיל וקשור בדלת עצמה¹⁰¹ אע"פ שאין הקשר אמיץ ושוב אינו נראה כבונה בשבת¹⁰²) ואפילו אם כולו מונח בארץ כששומטו מהחור¹⁰³ אבל אם אינו קשור בדלת עצמה אלא כבריה (או כמזוזה¹⁰⁴) צריך שיהא הקשר אמיץ בענין שיהא ראוי לינטל בו¹⁰⁵ (שכשהוא קשור יפה בחבל חזק ניכר הדבר שהוא עומד לנעילה דלת אף שאינו קשור בדלת עצמה ושוב אינו נראה כבונה בשבת¹⁰⁶) ואפילו אם כולו מונח בארץ כששומטו מהחור שבאסקופה¹⁰⁷:

ז וכל זה כשהאסקופה היא גבוהה ואין החור שלה נוקב עד לארץ¹⁰⁸ אבל אם נפתח החור מתחתיו והגיע לארץ בענין שכשמכניס הנגר בחור נוקב הנגר תחתיו בארץ¹⁰⁹ הרי זה נראה כבונה¹¹⁰ ואסור לנעול בו ככל ענין אף אם יש בראשו גלוסטרטא וקשור בדלת בחבל חזק¹¹¹.

במה דברים אמורים כשהנגר נוקב המוד נקב חדש בארץ אבל אם מתחלה עשה חלל בקרקע מקום שראש הנגר יהיה נכנס לשם ושוב אין הנגר מוסיף נקב בארץ אינו נראה כבונה ומותר לנעול בו¹¹² ע"ד שנתבאר¹¹³:

ז נגר שתחב בו בית יד באמצעותו והרי הוא דומה למקבת שהוא כלי¹¹⁴ מותר לנעול בו¹¹⁵ אף אם הוא נוקב בארץ¹¹⁶ ואף שאינו קשור כלל¹¹⁷ שאינו נראה כבונה הואיל וניכר בו שהוא כלי ואינו דומה ליש בראשו גלוסטרטא שדומה ג"כ לכלי ואעפ"כ צריך להיות קשור ושלא יהא נוקב בארץ לפי שכאן עשה בו מעשה כידים בתחית הבית יד לתוכו ועל ידי כך עשאו כלי משא"כ הגלוסטרטא לא עשאה הוא כידים כשכיל תורת כלי¹¹⁸.

וכן הברית¹¹⁹ שתוחבין קצה האחד בנקב שבהיטומ מצד הדלת מכאן וקצה השני בנקב שמצד הדלת מכאן אם יש בו טבעת באמצעותו שאוחזין בה בשעת פתיחה ונעילה ומושבין בה את הברית הרי הוא בית יד לברית ומותר לנעול בו אף שאינו קשור כלל¹²⁰:

ח כל פתח שאינו עשוי לכניסה ולציאה תדיר אלא לעתים הרוקים¹²¹ כגון הרחבה שאחורי הבתים שאין נכנסין ויוצאין בה תדיר¹²² אם עשה לפתחה דלת שאינה סובבת על צירה (פירוש ציר הוא עין חד הבולט מן הדלת להכניסו בחור שבארץ כרי

ס משמעות דברי רבי יהודה שם.

סא מ"ז סק"ב.

סב מע"י גיה.

סג רב נחומי בר זכריה עירובין קב, א ורש"י ד"ה עשה.

סד אב"י שם. מ"א סק"ה.

סה ר"ף (דל, ב). ב"י ד"ה ונגר. מ"ז שם. מ"א שם.

סו רש"י שם ד"ה עשה.

סז ב"י שם.

סח וצ"ע נחמי שניא מקנה דלעיל ס"ב.

סט מ"ז שם.

ע ראב"ד הובא ברא"ש עירובין פ"א ס"ו מו.

עא רש"י קא, רע"א כפי' המנשה הדלת שבמקנה. מור וש"ע מ"ג.

מט משמעות הנג' שם ורש"י ד"ה נטול. מור וש"ע שם. נ רש"י שם ד"ה והוא רבנו יהונתן שם (דל, ב) ד"ה נט' אף. וראה מ"מ עינינו. פסקי אדרי"ו ע' 199.

נא משמעות רש"י כמנאי שם, והרא"ש בשבת פ"א ס"ה ח.

נב רא"ש עירובין פ"א ס"ה מו. מור וב"י ד"ה ונגר וש"ע שם.

נג ראה רש"י שם ד"ה והוא.

נד נג' שם. מור וש"ע שם.

נה ראה רש"י קא, ב ד"ה כולו.

נו מור וש"ע שם.

נז רש"י ות"מ עירובין קב, א ד"ה נמנו. מור וש"ע ס"ב.

נח ברייתא שם וכדפי' הדרה ורש"י שם מור וש"ע שם.

נט אב"י שם. הובא ב"י ד"ה ומ"ש וכלו. וראה מור וש"ע שם.

שתהא הדלת חוזרת לכאן ולכאן^ט) אלא כשרוצה לנעול בה זוקפה על הלל הפתח לסתומה בה^י בין שדלת זו עשויה מקרשים בין שהיא מחצלת של קנים שתלאה וזקפה שם לדלת^{יא} וכן פרצה שבגנה ושכחצר שגדרה בקוצים^{יב} ועשאוים כעין דלת^{יג} ולפעמים פותח דלת זו^{יד} ונכנס ויוצא כפרצה זו לעתים רחוקים וחוזר ונעולה אם יש ציר בדלתות אלו^{טו} או אפילו אין בהם עתה אלא שהיה להן ציר^{טז} ונשבר ומקומו ניכר^{יז} מותר לנעול בהן בשבת^{יח} מפני שבהיכר הצייר שבהן ניכרין הן שהן דלתות העשויות לפתיחה ונעולה ואינו נראה כבונה^{יט} אלא שצריך לזהר אם יש להן ציר שלא יחזור הצייר להורו^כ כמו שיתבאר^{כא} אבל אם אין להן היכר ציר אסור לנעול בהן בשבת^{כב} שהואיל ואינו עשויין להפתח אלא לעתים רחוקים הרי הן נראין בנעילתן כבנין מחיצה קבועה^{כג} כל שאין בהן היכר שהן דלתות:

ב ואפילו כשיש להן ציר לא התירו לנעול בהן אלא כשקשרן ותלאן שם מבקוד יום לנעול בהן ואז מותר לנעול בהן אף אם כשפתחן הן נגדרות בארץ^{כד} וכשנעולן מנביתן וזוקפן על האסקופה^{כה} שכיון שהן קשורות ומחוברות שם מבקוד יום אינו נראה כבונה בשבת^{כו}.

ואם קשרו וקבעו שם בענין שאף כשפתחן אינו נגדרות בארץ^{כז} אפילו אינו גבוהין מן הארץ אלא כמלא נימא^{כח} מותר לנעול בהם אף אם אין להן היכר ציר^{כט} מפני שאינו נראה כבונה בנעילה^ל והואיל ואף כשהן פתוחין הן מחוברים וקבועין שם היטב שאינו נגדרות בארץ:

ג ופתח העשוי לכניסה וליציאה תדיר מותר לנעול^{לא} אפילו בדלת שאין לה היכר ציר והיא נגדרת בארץ כשפתחה^{לב} או אפילו שוממין אותה לגמרי כשפתחין אותה שאינה קשורה שם כלל^{לג} לפי שכיון שעשויה להפתח תדיר אינו עושה בנעילתה מחיצה קבועה אלא עראי^{לד} ואין איסור כלל לעשות מחיצת עראי בשבת אלא ע"ד שיתבאר בס"י שט"י^{לז}:

ד וכל זה בדלת שיש לה אסקופה התחתונה שזוקפין אותה עליה שאסקופה מוכחה על הדלת שהיא עשויה לנעילה^{לח} ולא לבנין אבל אם אין לה אסקופה וכשנעולין בה מורדין אותה על הארץ וכשפתחין שוממין אותה ועוקרין אותה^ל הואיל ואין לה

עב ערק ערך צר (חדל). ה"ה כש"ע שם.

עג רש"י שם.

עד משנה שם. מור וש"ע שם.

עה משנה ורש"י שם ד"ה ורחוקים.

עו מור וש"ע שם.

עז רש"י שם.

עח אב"י שם בפירוש הברייתא. מור וש"ע שם.

עט רבא שם. מור וש"ע שם.

פ מ"א סק"ז.

פא ברייתא שם. מור וש"ע שם.

פב רש"י שם ד"ה כשיש. מור וש"ע שם.

פג ב"י ד"ה רחבה. רמ"א ס"ג.

פד סעף מו.

פה מור וש"ע שם.

פו ראה ראב"ד שם. מ"א סק"ז.

פז ברייתא עירובין קא, א. מור וש"ע ס"ג.

פח ראה רש"י במשנה שם ד"ה א"ן.

פט רש"י שם ד"ה כשיש. רמב"ן במלחמות שם (לג, ב).

צ משנה שם ורש"י ד"ה הדלת ד"ה א"ן. וראה תהלה לדוד סק"ז.

צא ברייתא שם. ב"י ד"ה דען.

צב גמ' שם. מור וש"ע שם.

צג ראה רש"י שם ד"ה א"ן.

צד ראה גם לקמן ס"י תקיף סוף ס"ד.

צה ראב"ד הובא כרא"ש עירובין פ"י ס"י מו. מור וש"ע ס"ג.

צו כדלעיל ס"א גבי ארובה.

צז ראה ראב"ד שם ולבוש שם.

צח סעף ג.

צט ראה רמב"ם פכ"ז ה"ט (לענין מוקצה).

ק ר' חייא עירובין קא, א לפירוש דר"ף שם (לג, ב) והרא"ש פ"י ס"י יג לחד ליטא שבגמ' שם. מור וש"ע ס"ד.

תצד

הלכות שבת שיוג

גורה שמא יתקע שהעליון צריך להדקו בחזק יותר מהתחתון⁷²⁷ שהתחתון הוא מתקים מאולו בחזרו כשהעליון הוא במקומו⁷²⁸:

מן ואפילו דלת שאין לה ציר לא למעלה ולא למטה אלא באמצעה דהיינו שבאמצעה בולט ראש אחד וכנגדו יש חור במזוזה הפתח ותוחבין אותו בחזר כשנועלין הדלת וכשפותחין מוציאין אותו מהחזר שכאן אין לחוש שמא יתקע שהרי הדלת עשויה לפתוח ולנעול תדיר אעפ"כ אסור להחזיר ציר זה לחזרו בשבת גורה משום ציר שאינו באמצע הדלת⁷²⁹ אבל ביו"ט מותר משום שפחת יו"ט כמו שיתבאר בס"י תקי"מ⁷³⁰:

מן וכל זה להחזיר הדלתות אבל ליטול הדלתות מהכלים מותר בכל ענין⁷³¹ אם אינן תקועין בהן בחזק ואין בהן משום סותר מפני שאין בנין וסתירה בכלים⁷³² אבל אם הן תקועין בחזק יש בפריקתן משום סותר כמו שיתבאר⁷³³:

יז אבל דלת של בית ושל בור ורות⁷³⁴ או של כלים המחוברים בקרקע כגון לול של תרנגולים שהוא כלי ומחובר בקרקע אסור בין ליטול בין להחזיר שכל דבר המחובר בקרקע יש בו בנין וסתירה⁷³⁵ לפיכך מה שנוהגים בסעודות גדולות בימות החמה ליטול החלונות ע"י נכרי לא יפה הם עושים שהרי בנטיילה זו יש חובב המאט לישראל שהוא סותר על מנת לבנות שהרי עתיד להחזירן אח"כ וא"כ כשאומר לנכרי הרי זה שבות גמור⁷³⁶ ואינו שבות דשבות שהתירוהו במקום מצמצר כמו שנתבאר בס"י ש"ז⁷³⁷.

ולאחמרים שסותר על מנת לבנות אינו חייב אלא אם כן דעתו שכגון האחרון יהיה יותר טוב מן הראשון כמו שנתבאר בס"י רע"ח⁷³⁸ אין בנטיילת החלונות אלא איסור מדברי סופרים ולומר לנכרי הוא שבות דשבות שהתירוהו במקום מצמצר.

לפיכך אין צריך לחכות בהמקולין כיון שיש להם על מי שיסמכו אבל כל אדם יחמיר לעצמו כסברא הראשונה שהוא עיקר וגם צריך להזהר לרבים שנכשלים שנוטלין רביעיות החלונות (שקורין קוואטיר⁷³⁹) מן החלונות ואינם יודעים שיש בזה איסור גדול⁷⁴⁰:

יח ואפילו כלים שאינם מחוברים לקרקע אם הם גדולים⁷⁴¹ כל כך שמהחזיקן מ' סאה⁷⁴² דהיינו אמה על אמה ברוב ג' אמות עם הרפנות בלא עובי הרגלים והלבוש⁷⁴³ הרי הם כאהל ויש בהן בנין וסתירה⁷⁴⁴ ולפיכך אסור ליטול דלתותיהם מהם⁷⁴⁵:

הוא שגורו שלא לסתור דלתות של בנין המחובר לקרקע.
קמד מ"ז סק"ה. וכן דעת הרמ"א סי' שח סק"ב.
קמה סעף יב. וראה לעיל סי' רעו סי"ז.
קמו ס"ב ש"ז.
קמז מ"ז שם.
קמח רש"י עירובין לה, א ד"ה ונתני, ר"ן (סא, ב) ד"ה מתני' וראה גם תוס' עירובין לד, ב ד"ה ואמאי בתירוץ הא' הובא ב"י סי' שיד מו"ח וגו' ח"מ.
קמט רש"י עירובין שם. אור ירוש' ח"ב סי' עה. תרומת הרש"ש סי' סה. ב"י שם. רמ"א סי' שיד סי"א. מ"א שם סק"א.
קנ מ"א שם סק"ב, מהרמב"ם בפ' המנינות כלים פ"ח מ"א, ובדיל' כלים פ"ג הל"ה.
קנא ר"ן שם. מ"א שם סק"א.
קנב עין מ"א סי' שח סק"ב.

קלה לבוש סוף ס"ה.
קלו ראה מור וש"ע שם.
קלז מ"א ס"ק מ.
קלח סעף א.
קלט ברייתא קבב, ב בדפוס לה רבא. מור וש"ע סי' שח ס"ט.
קמ רבא בנב"ט שם. מור וש"ע סי' שיד ס"א. מ"א סי' שח סק"ב.
קמא סכ"ב. וראה לקמן סי' שיד סוף סי"ז.
קמב ברייתא עירובין קב, ב.
קמג ברייתא ונב"ט קבב, ב. שו"ע סי' שח ס"ט. מ"ז שם סק"ט וכאן סק"ה. וראה גם לקמן סי' תקטו ס"ד: שהמשקל צריח הללו מן תורם חייב משום מותר והמחוברים חייב משום בונה אפילו אינו תקוע בחזקתו. אבל ראה לקמן סי' רנ"ט סי' מן התורה אין איסור אלא כשמוטר טף הבין אבל לא כשמוטר פתחו אלא שחכמים

וכוס של פרקים יש אומרים⁷⁵⁷ שאף שרבו להיות מהודק קצת מותר להחזירו ולהדקו קצת ואין חוששים שמא יתקע בחווק לפי שאין דרך הכוס כלל להדקו כל כך⁷⁵⁸ בחווק עד שיתחייב עליו משום בונה ולא אסרו להדק אפילו מעט אלא במטה של פרקים וכל כיוצא בה משאר הכלים שיש לחוש בהם שמא יתקע בחווק ויש אומרים⁷⁵⁹ שאין חילוק בין כוס לשאר כלים ואסור להחזיר הכוס אלא אם כן מנזרו רפוי לגמרי ויש להחזירו כדבריהם אלא אם כן במקום צורך גדול אוי יש לסמוך להקל⁷⁶⁰ אם אין דרך הכוס כלל להדקו בחווק.

אבל כוסות העשוים בחריצים סביב ומהודקים בחווק לדברי הכל אסור להחזירם⁷⁶¹ אפילו מניחם רפויים לגמרי ומכל מקום כיווי כלים העשוים כך בחריצים סביב (שקורין שריו"ף) אע"פ שמהדקין אותם בחווק מאד על פי הכלי אין בהם שום איסור לא בנטילתן משום סתירה ולא בהחזרתן משום בנין לפי שאינן עשוין לקיום כלל רק לפתחן ולסגותן תדיר⁷⁶² גם בשבת עצמה ולא אסרו בנין עראי וסתירתו אלא כשאנו עשוי על מנת לסתרו בשבת עצמה כמו שיתבאר בס' שו"ד⁷⁶³:

בב כל כלי של פרקים שהוא מהודק בחווק בענין שהיה חייב משום הדוק זה אסור לפרקו בשבת משום סותר⁷⁶⁴ אבל אם הוא מהודק קצת שאין איסור בהדוק זה אלא משום גורה שמא יתקע בחווק אין בו ג"כ משום סותר ומותר לפרקו לכתחלה⁷⁶⁵:

בג קורה מתקרת הבית שנשברה מותר לסומכה בספסל או בארזות המטה⁷⁶⁶ שהם כלי⁷⁶⁷ לא כדו שתעלה⁷⁶⁸ שהרי זה בונה⁷⁶⁹ אלא כדו שלא תוסיף⁷⁷⁰ לדרת יותר⁷⁷¹ אבל כדבר שאינו כלי אע"פ שהוכן לטמלל אסור לסמך בו תחת הקורה מפני שדומה לבונה⁷⁷² משא"כ בכלי שאין דרך לבטלו לבנין כמו שנתבאר למעלה⁷⁷³ וצריך שיהא הכלי רפוי קצת תחת הקורה בענין שיוכל ליטלו משם כשיצצה⁷⁷⁴ אבל אם מהדקו שם⁷⁷⁵ בחווק בענין שלא יוכל שוב ליטלו משם⁷⁷⁶ אסור מפני שמבטל כלי מהיכנו⁷⁷⁷.

ספסל שנשטמה אחת מרגליו נתבאר בס' שו"ח⁷⁷⁸:

בד המשוה פני הקרקע בבית⁷⁷⁹ או בחצר⁷⁸⁰ כגון שהשפיל תל⁷⁸¹ או מילא גומא או גיאי⁷⁸² הרי זה בונה וחייב לפיכך חצר שנתקלקלה כמויני גשמים מביא תבן חזרה

<p>קצב מור ושוע' שם. קצג מ"א סק"ד. קצד סעף ד' קצה גומרא מג', א. רמב"ם פ"ה ה"ה. מור ושוע' שם. וראה לעיל סי' רסו ק"א סק"א דאו שרי אף אם אינו נטולי, ושדחותר כאן הוא משום פסידא קרורה הדיבת. קצו מור ושוע' שם. קצז מ"א סק"ז. קצח משמעות הגנ' שם. רמב"ם שם. מ"ו סק"ח. מ"א שם. וראה לעיל סי' רסח ס"ג וש"נ. קצט סעף מז' ר' רב ששת ורבא ענ', ב. רמב"ם פ"ה ה"ב. רא ראה רש"י עירובין ק"ו, א ד"ה דלא. וז"ל משמעות מור ושוע' ס"ו. וראה גם לקמן סי' תצה סל"ה. סי' תקכו ס"ג. אבל בשדה ניר חייב משום חורש, כדלעיל סי' שוב ס"ד. רב רב ששת שם. רמב"ם שם. רג רבא שם. רמב"ם שם.</p>	<p>קצח מור ושוע' שם. קצט מור ומ"א סק"ב. וראה תהלה ליד שם. קפ מור בשם מר"מ מרומבונג (תשכ"ג סי' לו). שוע' שם בשם יוש בו שאמור. קפא מ"ו סק"ו. קפב מ"א סק"ב. קפג מ"א שם. וכן דעת הג"ז שם. קפד ס"ח וש"נ. קפה משמעות הגנ' קב. ב. מ"ט פ"י המ"ו במופה. אגודה סי' קפז. מ"ו סי' שד סק"ג. וראה גם לעיל סי' שח סוף סיני. לקמן סי' שד ס"ו. קפו נלמד מדין הבריתא שם דלעיל סמ"ז. מ"ז שם. קפז משנה קנא, ר"ע. מור ושוע' ס"ו. קפח רש"י מג', א ד"ה בספסל. וראה גם רש"י קנא, ב ד"ה מונכין. מור ושוע' שם. קפט משנה שם. מור ושוע' שם. קצ רש"י שם ד"ה לא. מור ושוע' שם. קצא משנה שם.</p>
--	--

הלכות שבת שינושי-שד

תצו

בה"ד שהתבן אינו מכלול שם"ה מפני שראוי למאכל בהמה או למיט ולפיכך אין בו משום בנין אבל לא יזרה בה דבר שנמכלול שם"ה מפני שנראה כאלו מתכוין להשוות פני הקרקע וכיון שנמכלול שם הרי זה בנין קבוע"ה.

במה דברים אמורים בחצר שנתקלקלה שכיון שהוא בא לתקן החצר הרי זה נראה כאלו מתכוין ג"כ להשוות פניה אבל בענין אחר מותר לזרות בה אפילו דבר שנמכלול שם כיון שאינו מתכוין להשוות פניה"ה:

בה כשורה התבן בחצר שנתקלקלה לא יזרה לא בסל ולא בקופה אלא בשוליו הקופה"ה שהפכנו ויביא התבן על שוליה"ה כדי לשנות מדרך החול"ה אבל אסור לזרות בידו"ה:

שי"ד דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת וכו' כ"א סעיפים:

א כבר נתבאר"א שאין בנין וסתירה בכלים"ב שאין מחזיקים ארבעים סאה"ג כשאנו בנין גמור"ד לפיכך חבית"ה של חרסו שאינה מחוקת ארבעים סאה שנישברה ודיבק שכירה בפת"ו מותר לשברה בשבת"ו בין ביד בין בכלי"ז כדי ליקח מה שבתוכה ואין בה משום סתירה מפני שאינה בנין גמור"ח ובלבד שלא יתכוין"ט לנקבה נקב יפה שיהא לה לפתח"י נאה"כ ש"א"כ הרי הוא מתקן בלי"ד וחיוב משום מכה בפמיש כמו שיחבאר"ט אבל כשאנו מתכוין לכך מותר ולא גזרו שמא יתכוין לכך מפני שחבית השבורה ודבוקה כופת היא גרועה בעיניו ואינו חושש עליה כשהזור ושוברה לתקן לה פתח נאה"ט אבל אם היא שלימה אסור לשברה"י אפילו בענין שאינו מתקן לה פתח נאה מפני שסתירת בנין גמור אסורה אף בכלים"י ועוד גזירה שמא יתכוין לנקבה נקב יפה שיהא לה לפתח נאה"י:

ב התוקע יתר בכותל"כ לתלות בו"כ כלים וכיוצא בזה חייב משום בונה"ג ואפילו לא תקע היתר אלא שקדה חור בכותל לתקוע בו יתר חייב משום בונה על נקב זה

ו משמעות רש"י ביצה לג, ב ד"ה במוסתקי. ועיין לקמן ס"ח.
ז תוס' קמ"ג, א ד"ה שובר. רא"ש פ"ב ס"ו ג, מבטח שם במוסתקי, וכפירוש רש"י שם. מור וש"ע שם.
ח משנה שם. מור וש"ע שם.
ט רש"י במשנה שם ד"ה שובר.
י תוס' עירובין ד', ב ד"ה ואמאי. רא"ש פ"ג ס"ה ה. לבוש פ"א. ורא"ה לעיל ס"ה קנ"ג ס"י לענין נפ"א.
יא משנה שם.
יב רש"י שם ד"ה ובלבד. מור וש"ע שם.
יג רש"י שם. לבוש פ"א.
יד מור וש"ע שם.
טו ראה לקמן סעיף ז ומסקנ' זו. וראה מ"ב וציונים. פסקי אה"ז ע' 200.
טז תוס' שם. רא"ש שם. מ"א סק"ג.
יז מור וש"ע שם.
יח ב"י ד"ה ונ"ש אבל.
יט רש"י בתע"ש שם. תוס' רא"ש שם.
כ רש"י ק"ק רע"א ד"ה והאידה.
כא רש"י שם ד"ה ומשקדה.
כב כרב בגמ' שם.

רד רבא שם. רמב"ם פ"א ה"ד. מור וש"ע שם.
רה גמ' שם.
רו רש"י שם ב"ה סוף הסי'. מ"א סק"ו.
רי ראה רש"י שם, ב"ה שם ונ"א שם. וראה מ"ב וציונים. פסקי אה"ז ע' 199.
רס מ"א שם.
רט עירובין דק, א. מור וש"ע ס"י.
רי תוס' שם ד"ה ריש. מור וש"ע שם.
ריא משמעות רש"י שם ד"ה לא כסל. ש"ע שם. וראה גם מ"ז סק"י. וראה רמב"ם פ"א ה"ד.
ריב תוס' שם. ש"ע שם.

סימן שי"ד

א לעיל ס"ה שני סעי' טז. ה"ד.
ב מור וש"ע ס"א. ונסמן לעיל שם.
ג ב"י בשם תרומת הרשב"י ס"ה, בשם אור ירוע ה"ב ס"ה ע"ה, מרש"י עירובין לה, א ד"ה ונתני. רמ"א ס"א.
ד תוס' ק"ב, כ ד"ה האי. עירובין ד', כ ד"ה ואמאי.
רא"ש עירובין פ"ג ס"ה ה. מור וש"ע ס"א.
ה משנה קמ"ג, א.